

LETELEPEDNI A GYERMEK JÓZSEF ATTILA MELLÉ

Péter Beáta

A gyermek József Attilát ábrázoló szobrot avattak tanévkezdéskor a csíkszeredai József Attila Általános Iskola udvarán. Berze Imre székelyudvarhelyi szobrászművész alkotása az iskola lépcsőjén kapott helyet, a kisiskolás Attila egyik kezében egy könyvet tart, a másikban egy szélforgót. Mi is mellé ülhetünk.

1990-ben otthont keresett egy kis magyar iskolai közösség. Iskolát alapított, családi környezetet teremtett minden szabadságra vágyó gyermeknek, és a nemzet árváját választotta névadóként – mutatott rá Ferencz-Salamon Alpár, az iskola igazgatója. „Ezáltal, jelképesen, iskolánk otthona lett József Attilának, a felnőtteknek, de a gyermeknek is. És általa minden, szeretetre, tudásra, kreativitásra és törődő, befogadó közösségre éhező kisgyermeknek.”

Nővére, József Jolán *A város peremén* című regényéből inspirálódva gondoltak arra, hogy szobrot állítsanak annak a tizenéves kisfiúnak, aki Budapesten forgóárusítás közepette, kezében kedvenc regényével, valahol a Népligetben egy ódon épület lépcsőjén pihen ábrándozva, s vágyait, álmait, szívhangdobbanásait verssé formálja. „Ma még inkább itt van közöttünk József Attila, a lépcsőkre ül, velünk és értünk álmodik egy jobb életről, egy szebb korról, egy gyermekközpontúbb oktatási rendszerről, a befogadó iskolákról, ahol a terebélyes vadalmfák

árnyékában »jöllakhat minden éhező kis gyermek, árnyaival betakarva.«”

Az alkotás Berze Imre szobrászművész, Sántha Csaba szövatai öntőmester, a névtábla pedig Dóczy András kőfaragó mester munkáját dicséri. A szobor a Bethlen Gábor Alap Zrt. és Csíkszereda Megyei Jogú Város polgármesteri hivatalának és önkormányzatának támogatásával valósulhatott meg.

Szobor az iskola lépcsőjén

A szobor alkotója, Berze Imre lapunknak elmondta, sokat vívódott, a költő melyik arcát formálja meg:

– Van egy nagyon markáns szobra József Attilának, a Duna-parton ül. Ettől nem lehet elvonatkoztatni. Az iskola igazgatója konkrét tervvel érkezett, én is jónak és megvalósíthatónak tartottam az elképzelést, amint József Attila ül az iskola előtt. Mégis volt vívódás bennem, hogy József Attila költészetét és a hangulatot, ami körbeveszi az alkotó által hátrahagyott verseket, a nagyon nehéz gyerek-

Az iskola néhány diákja a gyermek József Attila mellett a szoboravatón

Fotó: Borbáth Aron

sorsot, a szakadt ruhás, sovány gyermeket mintázam-e meg, vagy, mivel odakerül egy iskola lépcsőjére és számtalan gyerek látja, példakép legyen és pozitívumot sugározzon. Úgy döntöttem, hogy a „jölfésült” – ahogy az igazgató által hozott fotón is ábrázolják – állapotát ragadom meg. A másik megoldandó, technikai probléma az, ha egy élettelen anyagban fogalmazzunk egy antropomorf, humánus figurát, akkor, ha a valós emberi arányok szerint készítjük el, sokkal kisebbnek hat az alkotás. Emiatt egy picit növelni kellett a mére-

teket. Minél természetesebben igyekeztem megfogalmazni a beállítást, a mozdulatot, de úgy, hogy azért legyen tartása is, mégiscsak az iskola névadójáról és az egyik nagy költőnkéről van szó – avatott be a részletekbe a szobrászművész.

Mint mondta, bizonyára egy irodalmár, költő másképp látja József Attila élettörténetét és munkásságát, ő szobrászként merült el a témában:

– Amikor mélyebben utánanéztem a gyerekkorának, három napig nem voltam jól. Hogyan lehet megközelíteni, hogy példá-

ul Pistának csúfolták, mondván, az a név, hogy Attila, nincs is? Az alkotás során felvételeket hallgattam, amelyeken színészek József Attila verseit szavalták. Egy jól előadott versnek nagy hatása van, még ad is egyfajta többletet, akár még zenei aláfestéssel is fokozva. Lehetett volna plasztikailag is egy borzoltabb felületet elérni, de meg kellett nézni, hogy milyen közösségnek készült. Nem egy kiállítóterben működő, szabad, autonóm plasztikáról van szó. A köztéri szobrászatnak egyfajta didaktikai része is kell, hogy legyen – magyarázta Berze Imre.

vers

Szabó Palócz Attila

a sziporkagyarak kéményein át

a gépszíj az áldozat,
szenvedélyek mókuskerekében
megdicseülő látomás,
amely megelevenedett Modigliani-képekben sejlik fel
a gyökökben...

Jeanne Hébuterne csak int egyet,
őszintén legyint rá a létre...
simulékony faltapasz
ömlik rá az égre...
szívárványos lobogó
csitul el itt halkán,
tárogató kíséri ki társát,
mert Jeanne csak szemet huny a sejtelemre...

gépszíjak vitézei
a hátszágbeli tornán,
új utakat nyitnak
a hervadásnak torkán,
szüntelen igények vezérlik tetteik,
a túlélés a vágy, de a végzettel nem rokon,
Jeanne Hébuterne így dereng át
a megfáradt korokon:
tévelyeg, s meg is botlik talán,
olykor izzad, és könnycseppet is ejt
a gabonakörökben...

olajfoltokat vérző gépek a megváltásról regélnek,
tisztább anyagból már csak a feltámadás lehet:
ájtatos vadvilági konfekció
– mint holmi részletgazdag profécia,
ilyen volt, és ilyen lett ez a szakrális torzó

a kútők nyomában

kaparva-kaparatlanul,
a válaszkot libasorban toporognak,
egyet fel, egyet le a lépcsősoron,
mint a táncosok
a színház lépcsőin egykoron,
amikor még az eltűnt idő nyomát
hagyták ott talpukkal a márványlapokon

sáros idő lehetett,
a lábnyomok tulajdonosa ismeretlen,
valamely néző hagyhatta el talán,
a publikumból,
vésnői precizitással,
lassan kiszáradó domborművek serény alkotója,
ki tudja, hogy hol s merre osont
kaparva-kaparatlanul
erdők alján, pincesoron, az alvégben,
vadul gesztikuláló forgatagban,
fröccsenő tekintetek vadorzása,
keretpersely, polgárhomály, harmatagyar,
porkolábteher, fertőlebens, berekarsány,
pogánytalány, gombafétis, tündértudomány
és semmi más...

Verecke-hágón,
ahol a felhő biztosítja kényelmes rejtekünk,
amikor magába ölelve ad nekünk álcát,
belebújunk a ködös félhomályba,
múlt és jelen elől egyszerre rejtőzve el,
csak a jövő meg ne lásson...
csak a jövőt meg ne lássuk a kelleténél hamarabb...

kívánós borjak vagyunk a traumahasadásban,
csiszolatlanul,
mint a feledés homárja,
Mileva szandálja,
a letűnt idő csapdája, a visszahőkölés
pléhintarziás hétmérföldes pedálja,
profanizált kiadás,
sületlenségpróba,
falánk hetek voltak azok,
a nosztalgia megalapozása,
amire egyszer még majd szívesen emlékezne vissza
a demencia,
az eltűnt idők feneketlen kútja,
létra, hágszó, a színház márvány lépcsősora,
és a fiskális függönyigazgatás
kívánós borjak vagyunk a traumahasadásban,
de kaparva-kaparatlanul is mindig készek
az elkárhozásra...

Lófej – fa